

Κοινωνία – πανδημία – Εκκλησία ...

π. Νικόλαος Λουδοβίκος.

Αποκλειστική Συνέντευξη στην Ειρήνη Καρύδη –[MONEY AND LIFE](#).

Το Money & Life εξασφάλισε Αποκλειστική Συνέντευξη από τον πατέρα Νικόλαο Λουδοβίκο, η φήμη του οποίου έχει ξεπεράσει τα σύνορα της Ελλάδος και έχει διαδοθεί σε Πανευρωπαϊκό και Παγκόσμιο επίπεδο.

Με την Συνέντευξη αυτή, φωτίζονται άγνωστες πτυχές μιας παγκόσμιας επιδημίας που συνεχίζει να σπέρνει θανάτους, ενώ η Σύνοδος της Εκκλησίας της Ελλάδος παραμένει φοβική στην αμηχανία της.

Ο πατέρας Νικόλαος Λουδοβίκος, γνωστός για την ευρυμάθειά του και τη δύναμη σκέψης του, στους κλάδους την Θεολογίας και της Φιλοσοφίας, δίνει τη δική του αντικειμενική οπτική, ανάμεσα στο τρίπτυχο Πανδημία – Εκκλησία – Κοινωνία.

▪ **Ερώτηση:** Η εκκλησία μέχρι στιγμής, από την εμφάνιση της πανδημίας μέχρι και τώρα, έχει δεχτεί ένα καίριο πλήγμα. Τρεις μεγάλες εκκλησιαστικές γιορτές, το Πάσχα, ο Δεκαπενταύγουστος και τα Χριστούγεννα δεν εορτάστηκαν. Θεωρείτε ότι υπάρχει ένας κατά μέτωπο πόλεμος από την πολιτεία προς την εκκλησία?

Απάντηση: Όχι, δεν νομίζω ότι υπάρχει κάποιος κατά μέτωπο πόλεμος, αφού η απαγόρευση ισχύει για τις συνάξεις όλων των θρησκειών.

Ωστόσο, αυτού του είδους οι απαγορεύσεις, όταν ιδίως είναι τόσο επιθετικά απόλυτες, την στιγμή μάλιστα που κάποιες άλλες συνάξεις κατ'ουσίαν αμνηστεύονται, σημαίνουν κάτι για την κοινωνία που τις ανέχεται και εκείνους που τις επιβάλλουν. Σημαίνουν, για τις πολιτικές αυτές, την ενδοϊστορική αποκλειστικά αυτό-δικαίωσή τους, χωρίς καμιά δηλαδή ανάγκη εξωτερικής αναφορικότητας που θα είχε, εξίσου ή και περισσότερο, νόημα για την ζωή και την ύπαρξη – και αυτό αποτελεί άλλωστε γενικότερη τάση της νεωτερικής πολιτικής φιλοσοφίας.

Να το πω απλά: Σήμερα, στην Θεσσαλονίκη όπου βρίσκομαι, μπορεί κανείς να πάρει τον καφέ του από χίλια διαφορετικά σημεία, να βολτάρει σε αμέτρητους δρόμους, κάποιοι από τους οποίους είναι συνεχώς ασφυκτικά γεμάτοι από ανθρώπους που σκουντιούνται κυριολεκτικά μεταξύ τους, να στοιβαχτεί μαζί με εκατοντάδες άλλους στα supermarkets – αρκεί να μην επιχειρήσει μια ελάχιστη έστω σύναξη με νόημα που παραπέμπει σε κάτι που βρίσκεται πέρα και έξω από τις επιτρεπόμενες από το κράτος ανάγκες του ανθρώπου.

Μεταξύ αυτών των αναγκών, ευρίσκεται και η επίσκεψη σε μίαν εκκλησία, η οποία όμως θεωρείται πως εξ ορισμού μολύνει. Εάν ήταν όμως έτσι, με πάντα κλειστές τις εκκλησίες εδώ και μήνες, τα κρούσματα θα έπρεπε να είχαν μηδενιστεί. **Αντίθετα, τα κρούσματα κορυφώθηκαν με τις εκκλησίες κλειδωμένες.** Να θυμίσω επιπλέον πως από επιφανείς κοινωνιολόγους έχει επισημανθεί από παλαιότερα (ας αναφέρω μόνον τον Hans Freyer) πως αυτού του είδους η καταναγκαστική υπαγόρευση των επιτρεπόμενων αναγκών από το κράτος, και μάλιστα περιοριζόμενων στην στενά βιολογική σφαίρα, είναι χαρακτηριστικό μιας νοοτροπίας που υπάρχει σοβαρός κίνδυνος να εκβάλει, αργά ή γρήγορα, στον Ολοκληρωτισμό.

Όσο και αν κάποιος από τους κυβερνητικούς εκπροσώπους, ακούγοντας τα παραπάνω, θα διερρήγνυε τα ιμάτιά του αντιτείνοντας πως τα εν λόγω μέτρα τα επιβάλλει η κατάσταση έκτακτης ανάγκης, δεν παύουν οι συγκεκριμένες επιλογές να φανερώνουν και αξιολογικές κλίμακες και τρόπους ερμηνείας της πραγματικότητας από μέρους των κοινωνιών και των πολιτικών.

▪ **Ερώτηση:** Υπάρχει γενικότερα αυτό που ακούγεται ως «αντιεκκλησιαστικό μένος»?

Για παράδειγμα είδαμε τις αστυνομικές αρχές να επιδίδουν πρόστιμα και να συλλαμβάνουν ιερείς επειδή η πόρτα του ναού δεν ήταν κλειδωμένη κατά την διάρκεια τελέσεως της Θείας Λειτουργίας. Αλλά και πριν την πανδημία, στον τομέα της παιδείας για παράδειγμα, οι εβδομαδιαίοι εκκλησιασμοί καταργήθηκαν και υπάρχουν και τώρα προσπάθειες, πέραν από την απαλλαγή στο μάθημα των θρησκευτικών, να ισχύσει ακόμα και η κατάργηση του.

Απάντηση: **Υπάρχει ένα τραγικό τραύμα πίσω από τον ανάπηρο και σχεδόν μανιοκαταθλιπτικό Νεοελληνικό εκσυγχρονισμό**, το οποίο προσπαθώ να περιγράψω, μεταξύ άλλων, στο τελευταίο μου βιβλίο με τίτλο «Η Ανοικτή Ιστορία και οι Εχθροί της: Η Άνοδος του Βελούδινου Ολοκληρωτισμού», που βγήκε πρόσφατα από τις εκδόσεις Αρμός. Ένα σημαντικό μέρος των διανοουμένων και των δημοσιογράφων στον τόπο αυτό, στα πλαίσια αυτής της γενικευμένης αυτό-καθαίρεσης που στην Ελλάδα καλείται εκσυγχρονισμός, με την βαθύτατα μεταπρατική και νέο-αποικιακή τους κουλτούρα, βγάζουν ένα πραγματικό μένος για την Ορθόδοξη Εκκλησία, την οποία, όπως φαίνεται από τα γραφόμενά τους, γνωρίζουν όσο περίπου γνωρίζουν τον Σιντοϊσμό ή την θρησκεία των Αυστραλών Αβοριγίνων – αν και γι' αυτό το τελευταίο **φταίει και η σχετική αφασία κάποιων επισήμων εκπροσώπων της Εκκλησίας.**

▪ **Ερώτηση:** Πως κρίνετε μέχρι τώρα την στάση της εκκλησίας (του κλήρου)?

Παρατηρούμε μία δυσαρμονία στις απόψεις του κλήρου, όταν συναντάμε από την μία ενέργειες αντίθετες των μέτρων και από την άλλη παθητική στάση.

Ποια πιστεύετε ότι θα ήταν η ορθή στάση?

Απάντηση: Θεωρώ γενικά, πως η Εκκλησία έχασε άλλη μια ιστορική ευκαιρία να προσφέρει στην δημόσια συζήτηση ορίζοντας πνευματικούς και υπαρξιακούς, με αφορμή τα οριακά ερωτήματα για το νόημα και τον σκοπό της ζωής που αναπόφευκτα γεννά η πανδημία.

Από την μια λοιπόν είδαμε μια ανόητη άρνηση της πραγματικότητας του κορονοϊού, μαζί με μια αδιάκριτη πεποίθηση στην αναγκαστική βοήθεια του

Θεού, χωρίς καμιά δική μας συν-εργητική προφύλαξη (αν και οι αρνητές έχουν ποικίλη ιδεολογική προέλευση και δεν ανήκουν, οι περισσότεροι ίσως, στον εκκλησιαστικό χώρο) και από την άλλη, ιερείς, θεολόγους και ιεράρχες να υπερμαχούν κάποιων υπερβολικών κυβερνητικών απαγορεύσεων, εξίσου ακρίτως ωρυόμενοι ενάντια στην απολύτως φυσιολογική ανάγκη των Χριστιανών για κάποια στοιχειώδη έστω επαφή με τα εκκλησιαστικά Μυστήρια, θεωρώντας τους όλους συλλήβδην ως φονταμενταλιστές και απειθείς, και μάλιστα (άκουσον, άκουσον!) ως και «ατομιστές», όταν εύρισκαν τρόπον άπαξ να κοινωνήσουν.

Η πανδημία αφήνει πίσω της αποκαλυπτικά σημεία λαλίστατης αθεολογησίας που θα πρέπει να μας προβληματίσουν.

- **Ερώτηση:** Η εκκλησία παρέχει κοινωνικό έργο σε πολλούς τομείς, όπως είναι τα συσσίτια των ενοριών. Τώρα που έκλεισαν οι ναοί τι έχουν απογίνει οι άνθρωποι που σιτίζονταν από τα συσσίτια, έχει βρεθεί κάποια λύση?

Απάντηση: Από ό,τι γνωρίζω όλα αυτά τα πράγματα έχουν σχεδόν διακοπεί μέσα στον γενικό τρόπο – **αν κάπου συνεχίζονται αυτό θα ήταν αληθινός ηρωισμός.**

- **Ερώτηση:** Μια σημαντικότερη προσφορά της εκκλησίας είναι η εξομολόγηση και η πνευματική στήριξη των ασθενών στα νοσοκομεία.

Η δραστηριότητα αυτή έχει διακοπεί. Πως το σχολιάζετε, τι θα έπρεπε να γίνει, πόσο απαραίτητη είναι μια τέτοια δράση?

Απάντηση: Αυτήν τη στιγμή **οι πάσχοντες από κορονοϊό στερούνται παντελώς του συνταγματικού τους δικαιώματος για έναν ανθρώπινο θάνατο**, δηλαδή πνευματικής βοήθειας καθώς και των Μυστηρίων της Εκκλησίας, τα οποία διακαώς αποζητούν στη δύσκολη κατάσταση που ευρίσκονται.

Αλλά και χιλιάδες άλλοι άνθρωποι στερούνται της άμεσης πνευματικής στήριξης της Εκκλησίας την οποία επίσης αποζητούν – ευτυχώς που τα ηλεκτρονικά μέσα επιλύουν ένα μέρος του προβλήματος.

Αρκετοί πολιτικοί μας, εν παρενθέσει, φαίνεται σαν να έχουν για την Εκκλησία, την ανόητη άποψη των αρχών του (αφελούς) Διαφωτισμού – μαγικές τελετουργίες, αυθαίρετος νομικισμός και φαντασιώδης μεταφυσική, ενώ τίποτε από αυτά δεν εκπροσωπεί το εκκλησιαστικό γεγονός – και **δεν**

γνωρίζουν συνήθως τίποτε ούτε για την πραγματική θεολογία και ανθρωπολογία της, ούτε για το τεράστιο πνευματικό έργο που συνολικά επιτελεί.

• **Ερώτηση:** Ένα από τα μείζονα θέματα που ανέκυψαν είναι ο ενδεχόμενος κίνδυνος μετάδοσης του ιού από την Θεία Κοινωνία. Μέχρι στιγμής, πιστοί και άπιστοι, έχουν εκφράσει την άποψη τους. Χρησιμοποιήθηκαν μάλιστα ιστορικά παραδείγματα, όπως η επιδημία πανώλης, στην οποία αναφέρεται ο Άγιος Νικόδημος ο Αγιορείτης. Ποια είναι η αλήθεια τελικά?

Απάντηση: Στο βιβλίο μου που ανέφερα παραπάνω υπάρχει, ως παράρτημα, ένα κεφάλαιο για την θεολογία της Εκκλησίας περί της Θείας Κοινωνίας και είναι αδύνατο να μεταφέρω τα θεολογικά επιχειρήματα εδώ – και πάλι η ευτυχής αγνωσία πολλών είπε διάφορα.

Εν συντομία, η θεολογία και η εμπειρία της Εκκλησίας, καθώς και όλων των ιερέων της, εμού συμπεριλαμβανομένου, είναι πως η **παρούσα άκτιστη και θεία χάρη της μεταβολής των δώρων σε σώμα και αίμα Χριστού δεν επιτρέπει στους πάσης φύσεως ιούς κ.λ.π, παρά το ότι πιθανώς, μετά την μετάληψη ασθενών, ευρίσκονται μέσα στο Άγιο Ποτήριο, να δράσουν βλαπτικά για τους εν συνεχεία κοινωνούντες.**

Είναι παράδοξο πως μια τέτοια συλλογική δήλωση τόσων χιλιάδων ανθρώπων, οι οποίοι μάλιστα αποδεικνύουν την πεποίθησή τους αυτή με την καθημερινή πρακτική τους, εξοβελίζεται πανεύκολα από αυτούς που έχουν δεκαετίες να κοινωνήσουν.

Τους κατανοώ κάπως, διότι και εγώ κάποτε, όταν ευρισκόμουν εκτός Εκκλησίας, ως άθεος, είχα την ίδια εντύπωση, αλλά πρέπει να προσεγγίσουν την πείρα της Εκκλησίας για να έχουν έγκυρη γνώμη. Με ανοικτές τις εκκλησίες από τις 17 Μαΐου, οπότε και προσήλθαν χιλιάδες για να κοινωνήσουν για το Πάσχα, τα κρούσματα θα είχαν φθάσει τις δεκάδες χιλιάδες μέχρι το τέλος Οκτωβρίου.

Παρά ταύτα, **τα κρούσματα ανήλθαν κατακόρυφα όταν η Θεία Κοινωνία είχε, εβδομάδες πριν, απαγορευθεί.** Ας μην ξεχνούμε, επιπλέον, πως όταν ο Χριστός, ιδρύοντας το μυστήριο της Θείας Ευχαριστίας κατά το Μυστικό λεγόμενο Δείπνο, μετέδωσε το Ποτήριο του οίνου ευλογώντας το στους Μαθητές, δεν έχυσε από αυτό στα υπάρχοντα ενώπιον τους ποτήρια

του καθενός, (και τότε υπήρχαν μολυσματικές ασθένειες!), αλλά επέμενε να πιούν όλοι από το δικό του, κάτι που έχει την εκκλησιολογική σημασία του.

Αυτήν ακριβώς την πρακτική, ακολούθησε και η Εκκλησία τουλάχιστον για δέκα αιώνες , και την συνέχισε, με ανάλογο τρόπο, με την χρήση της λαβίδας, παρά το γεγονός πως η μετάδοση ασθενειών μέσου του σιέλου ήταν κάτι γνωστό από την εποχή του Ιπποκράτη.

Άραγε, το έκανε αυτό από ανόητη αδιαφορία για την επιστήμη ή από εμπειρία ενός συνεχιζόμενου θαύματος, ενός δηλαδή γεγονότος πραγματικής σχέσης με τον Χριστό, με τους δικούς του όρους;

Επιτρέπεται όμως πια σήμερα, από το σύγχρονο lifestyle, στον Χριστό να σχετίζεται με τον άνθρωπο και την κτίση με τους δικούς του όρους (και όχι με τους όρους μιας à la carte άπρακτης ψευδό-πνευματικότητας) και να μεταβάλλει το πραγματικό κατά βούληση;

▪ **Ερώτηση:** Γνωρίζω ότι έχετε επαφή με το εξωτερικό. Ποια είναι η στάση των εκεί τοπικών εκκλησιών απέναντι στην πανδημία και πως αντιμετωπίζονται από την πολιτεία?

Απάντηση: Και στη Αμερική και στην Ευρώπη , μετά μάλιστα από παρεμβάσεις δικαστικές, **τηρείται σήμερα η αρχή της αναλογικότητας ως προς την προσέλευση των πιστών στις εκκλησίες .**

Στην Αμερική οι εκκλησίες επιτρέπεται να φιλοξενούν καθημερινώς (και όχι μόνον τα Χριστούγεννα) μέχρι το 25% της χωρητικότητάς τους, ενώ στην Ευρώπη ακόμη περισσότερους, αναλογικά πάντοτε.

Η αιτία για την στάση αυτή εικάζω ότι είναι πιθανώς συν τοις άλλοις και το ότι από πολλούς στη Δύση σήμερα είναι κατανοητό πως η πίστη, καθαιρώντας το στρες και ενισχύοντας το ανοσοποιητικό, είναι στην κυριολεξία και παράγοντας υγείας – όχι υπό την έννοια κάποιας μαγικής ανοσίας φυσικά, αλλά υπό την έννοια μιας πολύτιμης βοήθειας προς την κατεύθυνση της ανάρρωσης, ή και της βοήθειάς της, κάποτε, προς μη νόσηση.

Η Ελλάδα τηρεί την πιο απαγορευτική στάση – το παράδοξο είναι πως η ιθύνουσα Εκκλησία δεν φαίνεται να ενοχλείται και πολύ.

▪ **Ερώτηση:** Πατέρα Νικόλαε, είστε καθηγητής της Ορθόδοξης Δογματικής και συγχρόνως ένας άνθρωπος που είχε την τύχη να μαθητεύσει κοντά σε σύγχρονους Αγίους όπως ο Άγιος Παΐσιος ο Αγιορείτης και ο Άγιος

Πορφύριος ο Καυσοκαλυβίτης. Αν οι Άγιοι αυτοί ζούσαν σήμερα, τι θα έλεγαν στους πιστούς? Ποιόν τρόπο θα πρότειναν προκειμένου να αντιμετωπίσουμε όλα όσα μας προξενεί η πανδημία?

Απάντηση: Θα μας έλεγαν ίσως πως, καταρχάς, και η υγεία αλλά και η ασθένεια και ο ίδιος ο θάνατος μπορούν να μεταβληθούν σε αιώνια γιορτή εν Χριστώ. Θα μας έλεγαν ίσως επίσης πως εν Θεώ δεν υπάρχει τραγωδία, αλλά υπάρχει μόνον η βαθιά λογικότητα της προσωπικής σχέσης μαζί του που εξομαλύνει τα πάντα προς το πνευματικό συμφέρον του ανθρώπου, το οποίο είναι η πρόοδός του στον αγιασμό και την μετοχή στη σοφία του Θεού.

Δεν νομίζω πως θα μας απέτρεπαν από τις προφυλάξεις, αλλά θα μας υπεδείκνυαν πως η ανθρώπινη ζωή είναι εντέλει στα χέρια του Θεού και πως σκοπός της είναι η αφθαρσία της ένωσης μαζί του, μια ένωση που αρχίζει από την ζωή αυτή.

Είναι άλλωστε ακριβώς, για τον λόγο αυτό που η ψυχοβιολογική αυτή ζωή έχει ήδη αξία και αξίζει να παρατείνεται: επειδή δηλαδή, κατά τον λόγο του αγίου Γρηγορίου του Παλαμά, το σώμα έχει πνευματικότητα, έχει δηλαδή «ενσημαινομένας πνευματικές διαθέσεις» και συνεπώς ο άνθρωπος μπορεί και ποθεί να μετάσχει στη ζωή και την αλήθεια του Θεού ήδη από τώρα, «με μια ψυχή και ένα σώμα», κατά τον λόγο του Ρεμπώ, άνευ του οποίου σώματος «άνθρωπος ού καλείται».

Σκεφθείτε, πως εάν ήμασταν Πλατωνικοί ή Ινδουϊστές, η απαλλαγή από το σώμα με τον θάνατο θα θεωρούνταν περίπου ως ευεργεσία ...

Πηγή : <http://www.antibaro.gr/>